J. DAVID MARKHAM, *NAPOLEON VOOR DUMMIES*.
(PEARSON EDUCATION, AMSTERDAM 2006), 382 BLZ., PRIJS € 27,95.

Deze publicatie kreeg ik onlangs via een student in handen. Ondanks het feit dat ik weinig zie in recensies van slechte boeken, vond ik het zo hemeltergend slecht dat ik het niet kon laten het hier toch te bespreken. Vooral als waarschuwing, omdat de serie '...voor dummies' ook zijn pijlen richt op leerlingen uit het voortgezet onderwijs, en misschien ook wel op schoolbibliotheken. Al zal niemand zich als een 'dummy' beschouwen, iedereen heeft wel een gebied waar hij niet meteen alles van weet, maar waar toch zijn interesse ligt. De geïnteresseerde leek dus. En daar richt de serie '...voor dummies' zich op. Of het nu gaat om kamerplanten of om Napoleon.
Deze uitgave is geschreven door J.David Markham, een Amerikaan en Napoleonkenner. Of beter: Napoleonverheerlijker. Als zodanig schreef hij nogal wat werken over de Kleine Corsicaan en is hij voorzitter van een tweetal Napoleon-verenigingen. Niet meteen de meest objectieve persoon om een doorwrochte studie over de keizer te schrijven. Want kritische geschiedschrijving hoort meestal niet tot de *core business* van dat soort verenigingen. Napoleon komt er al met al goed vanaf, en dat is geen compliment voor het boek. Zijn 'slechte kanten' worden gebruikt om van 'de held een gewoon mens' te maken, waardoor zijn heldenstatus alleen maar toeneemt. In een falende held kan het publiek zich immers beter verplaatsen. Dat deden de Oude Grieken al met hun goden en dat deed Napoleon met zijn eigen leven. Zoals alle tirannen voor en na hem.
Het boek wemelt van de aannames en onjuiste 'feiten'. Markham trapt in elke valkuil die 'de legende' vakkundig gegraven heeft. Ik meld ter illustratie enkele van de vele onverkwikkelijkheden. Verzwegen wordt bijvoorbeeld de schandelijke zelfverrijking van zowel Napoleon als zijn familie van lichtekooien en zwendelaars. Hij wordt schaamteloos gepresenteerd als 'vader van de Europese Unie', terwijl hij van Moskou tot Gibraltar heel Europa in diepe ellende dompelde. En hoe geniaal is een genie dat Frankrijks totale koloniale bezit in *no time* verkwanselde en het land financieel-economisch, politiek en militair in krap vijftien jaar tijd naar de afgrond voerde? Voortdurend verdraait Markham de feiten. Nederlagen worden gefileerd en opnieuw opgebakken zodat ze toch een succes worden. En wat er fout ging was uiteraard niet aan Napoleon te wijten maar aan de incompetente kliek om hem heen. En aan het weer. Terwijl alles wat goed ging louter en alleen aan 'het grote genie' te danken was. En nooit aan het weer. De vraag of iemand die een incompetente kliek verzamelt en lange tijd blijft dulden zelf misschien incompetent is, wordt überhaupt niet gesteld. Het verlies aan mensenlevens dat de 'kleine korporaal' op zijn geweten heeft, wordt hem niet aangewreven. Veelal wordt er in het boek zelfs over gezwegen: de moordpartijen in Spanje, Saint-Domingue, Noord-Afrika, Rusland en in Frankrijk zelf.
Door de 'Napoleonkenners' als Markham en consorten zal ik wel bij de 'Napoleonhaters' ingedeeld worden, historici die op elke slak zout leggen. Maar de angst, de verschrikking en de onvrede bestond al tijdens het regime zelf. De polemiek is pas daarna losgebarsten. Internationaal gelauwerde historici als Presser en Geyl – om maar twee Nederlanders te noemen – hebben in de jaren vijftig van de vorige eeuw al gefundeerde kritiek geleverd op het fenomeen Napoleon.
Door *Napoleon voor Dummies* te presenteren als 'gemakkelijke binnenkomer' zal de argeloze lezer denken iets wijzer te worden over Napoleon. Helaas wordt in dit boek een volstrekt verkeerd beeld van deze megalomane dictator voorgehouden, die verantwoordelijk is voor de dood van miljoenen. In plaats daaraan aandacht te besteden, presenteert Markham het geloof in de almacht van een enkeling nog eens in het zoveelste jasje. Hetzelfde geloof dat in de wereldgeschiedenis al tallozen in het verderf stortte. De kamerplant die ik op basis van *Kamerplanten voor Dummies* verzorg, zal het wellicht binnenkort begeven. Dat is niet erg. Erger is een generatie lezers het idee aan de hand doen dat een feilloze leider de meest complexe problemen kan oplossen.

Hugo Luijten

